

Innspill fra PION – Husleielovutvalgets første delutredning

PION - Prostituertes interesseorganisasjon i Norge, ble etablert i 1990, og er en rettighetsorganisasjon, et kontaktsenter og et politisk talerør for kvinner, menn og transpersoner som selger seksuelle tjenester i Norge. En viktig sak for sexarbeiderbevegelsen, inkludert PION, er at prostitusjon bør reguleres som arbeid for å legge til rette for anerkjennelse av, og tildeling av rettigheter til, personer som selger sex.

Sexarbeid i Norge

Prostitusjon forbindes gjerne med de mest synlige delene av prostitusjonsmarkedet, som gateprostitusjonen, og spesielt den delen av gateprostitusjonen der kvinner selger sex til menn. I realiteten foregår det langt mer prostitusjon enn dette. I de fleste europeiske land er prostitusjonsarenaen innendørs større enn gateprostitusjon. I Norge er det ikke straffbart å *selge* sex. Det er imidlertid fra 1. januar 2009 straffbart å *kjøre* seksuelle tjenester etter straffelovens § 316. I Norge er det også forbudt å legge til rette for eller å utnytte andres prostitusjon, gjennom den såkalte «hallikparagrafen», straffelovens § 315.

Forutsetningen for å komme inn under straffelovens § 315 første ledd bokstav b er at det er tale om utlån av lokaler mot betaling. I Rt. 2006 s. 1685 slo Høyesterett fast at for straffeloven av 1902 § 202 at all form for utleie av lokaler omfattes, ikke bare de mer kvalifiserte tilfellene av «bordellvirksomhet».

Utleier kan straffes selv om utleier ikke forsto at det var snakk om prostitusjon, så lenge det er utvist grov uaktsomhet. Straffen kan være bot eller fengsel inntil 6 år.

PION mener at innføringen av sexkjøpsloven har forverret situasjonen for sexselgere i Norge og at lovverk som husleieloven må gi leietagere et sterkere vern.

Generelle bemerkninger

PION takker for muligheten til å komme med innspill og at dere ønsker innspill som kan styrke leietagers rettsstilling på leiemarkedet. Trygghet, forutsigbarhet og stabilitet er viktig for alle uavhengig om de eier eller leier bolig. Mennesker som selger seksuelle tjenester er ikke en homogen gruppe og selv om enkelte eier bolig, opplever PION at størstedelen av de som oppsøker rettshjelpstilbudet til PION leier bolig.

Spesielle bemerkninger

PION valgt å kommentere deler av husleielovens kapittel 9, og delen som gjelder utleiers hevingsrett. Dette er en bestemmelse som ofte brukes ovenfor leietagere som også jobber som sexarbeidere.

Hevingsadgang

Det følger av husleieloven § 9-9 første ledd bokstav d at utleier kan heve avtalen dersom vesentlig mislighold foreligger og dersom «leieren uten å ha rett til det bruker

husrommet på annen måte eller til andre formål enn avtalt og tross skriftlig advarsel fra utleieren ikke bringer forholdet til opphør, eller

PION erfarer at mange sexarbeidere blir kastet ut av boligen de leier. Denne utfordringen kan illustreres med en konkret sak. Saken er anonymisert.

Kvinne på 22 år leide en 2-roms leilighet i et attraktivt område på Østlandet. Kvinnen tok kontakt med jurist i PION etter at hun mottok et skriftlig hevningsvarsel fra sin utleier. Utleier hadde sett kvinnen ha besøk av forskjellige menn over en gitt periode og mente derfor at kvinnen solgte seksuelle tjenester fra leiligheten. Utleier mente dette var å anse som vesentlig mislighold av avtalen og at dette kvalifiserte for heving. Det var i utgangspunktet avtalt en 3 måneders gjensidig oppsigelsestid.

Utleier mente at kvinnen dermed hadde misligholdt avtalen ved å bruke leiligheten til næringsvirksomhet og at dette var hevings-grunn. Utleier orienterte leietager om at det ville kreves midlertidig forføyning dersom kvinnen ikke var ute av leiligheten innen 14 dager. Kvinnen hadde med andre ord ingen mulighet til å motsette seg hevingen.

Samtidig krevde utleier at kvinnen måtte betale husleie utover disse 14 dagene og frem til ny leietager tok over leieavtalen. Kvinnen ble av PION orientert om utleiers tapsbegrensningsplikt som betød at utleier ikke hadde grunnlag for å kreve erstatning for tapt leieinntekt i alle tre månedene.

Selv om kvinnen kunne ha klaget saken inn til HTU, som mye mulig ville kommet frem til at utleier måtte ta flere aktive skritt som å aktivt annonsere etter ny leietaker allerede når hun ble bedt om å flytte eller når de ble enige om dato for fraflytting, ville hun måtte vente rundt 3 måneder før HTU ville rukket å behandle saken.

I denne type sak ville ikke kvinnen ha en måned på seg å komme med innsigelser som ved en oppsigelse. På det tidspunktet ville kvinnen allerede ha flyttet ut av boligen, og en behandling i HTU ville sådan ha lite eller ingen betydning for henne lenger.

I tillegg kan nevnes at det å sitte i et klageorgan for sivile saker, som HTU er, å skulle åpent imøtegå anklager om at hun jobbet med salg av seksuelle tjenester, ville for den berørte kvinnen være en stor belastning.

Ingen av de PION har vært i kontakt med de siste årene i denne type saker har ønsket å klage saken sin til HTU, da de har måttet finne seg nytt sted å bo lenge før HTU får behandlet saken. I tillegg har flere uttalt at de ikke ønsker å utlevere noe som i dagens samfunn oppleves som svært stigmatiserende, nemlig sexarbeid.

Krav til dokumentasjon

Utvalget bes merke seg at det ikke foreligger noen krav til bevis eller dokumentasjon som underbygger en utleiers påstander om at en leietager selger seksuelle tjenester. Utleiere kan derfor i teorien komme med en ubegrunnet påstand om at en leietager selger seksuelle tjenester, heve avtalen, og få leietager til å flytte ut av leiligheten mer eller mindre umiddelbart.

PION erfarer dermed at utleier kan kaste ut leietagere, på bakgrunn av mistanke om næringsvirksomhet i form av salg av seksuelle tjenester, uten at det stilles krav til dokumentasjon som underbygger påstanden.

Dette er et eksempel på saker der det sivile og det strafferettslige sporet blir til en «suppe», der sexarbeideren (eventuelt den som anklages for å være sexarbeider) ofte blir den tapende part.

Kvinnen i denne ovennevnte saken flyttet ut av leiligheten innen 14 dager, i tråd med hva utleier ønsket. Hun ba PION om bistand til å finne seg en ny bolig. PION henviste kvinnen til NAV som selvfølgelig ikke hadde egnet bolig ledig på så kort varsel. Kvinnen endte med å flytte inn midlertidig hos venner mens hun lette etter ny leilighet å leie på det private markedet.

Fjorten dager er alt for kort tid å skulle områ seg og i denne type saker blir leietager i praksis kasta på gata.

Avsluttende kommentarer

Amnesty International utga i 2016 en rapport hvor de undersøkte norsk prostitusjonslovgivning.¹ I rapporten skriver Amnesty blant annet om en kvinnelig sexselger som anmeldte en voldtekt og et ran til politiet. Siden dette skjedde i en leilighet kvinnen leide, resulterte anmeldelsen i at politiet håndhevet hallikparagrafen og kastet henne på gata.

Sexarbeidere må også kunne bo trygt og godt i Norge, på lik linje med alle andre.

Spørsmål kan rettes til PION på juristpion@gmail.com

Med vennlig hilsen-

Astrid Renland
Daglig leder PION

Natascha Siegert
jurist PION

¹ <https://www.amnesty.org/en/documents/eur36/4130/2016/en/>